

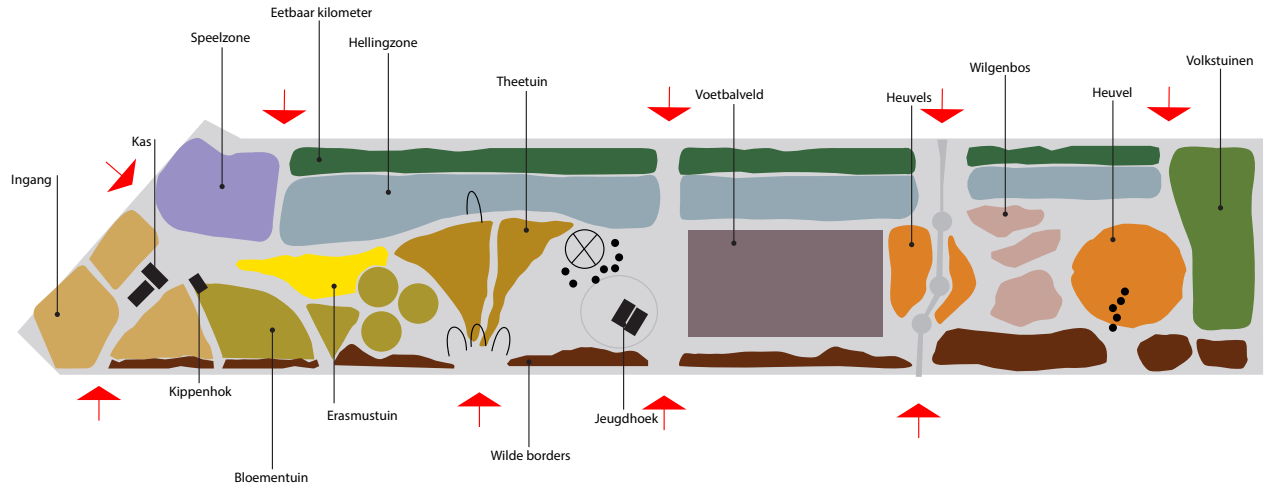
ECOSOCIAAL BEHEER
CREATIEF BEHEER
PROEFPARK
DE PUNT

INLEIDING

Anders kijken naar de (stads)natuur

Moeten wij, mensen, de natuur beheren? Of kun je het beter omdraaien: dat de natuur óns, mensen, beheert? Een eenduidig antwoord is hier natuurlijk niet op te geven, want contexten en doelstellingen verschillen. Maar wat wel uit talloze praktijkvoorbeelden – zeker in grote steden – blijkt, is dat de balans zoek is. En dat de nadruk in de geïndustrialiseerde wereld veel te veel op de eerste gedachte is komen te liggen en veel te weinig op de tweede. Ofwel: als je natuur weer meer natuur laat zijn, haar eigen kracht laat vinden, geeft ze (stads) mensen vanzelf weer veerkracht (en daarmee extra weerbaarheid en gezondheid) terug!

Minder design, méér levendigheid

Eenvoudig samengevat: het ontwerpen en aanleggen van nieuwe, afgeronde lapjes stadsnatuur die enkel snoepgoed voor de ogen zijn, is een gemiste kans om op cruciale plekken de hedendaagse ecosociale problematiek in de grote steden (eenzaamheid, stress, depressie, verslaving, obesitas, etc) te helpen oplossen. Sterker: het organiseren van ecologisch en participatief groenbeheer op relevante (groen)plekken in de stad bewijst zich als een verrassend (kosten)effectief en middel om de geschetste problemen te lijf te gaan.

ONTWIKKELING

'Learning by doing'

Omdat Creatief Beheer zich met participatief groenbeheer op een (relatief) nieuw terrein begeeft en het liefst via 'learning by doing' kennis vergaart, is het verheugend nieuws dat Proefpark de Punt inmiddels 10 jaar bestaat. In 2004 ging het van start als een zelfbeheerproef op een braakliggend terrein, met als opzet het geleerde en het netwerk door te schuiven naar het Dakpark. Een groot deel van de aldus gegroeide Creatief Beheer-methode (Tuinman in de Wijk) heeft hier haar oorsprong.

Proefpark, volgende fase

Inmiddels is het Dakpark opgeleverd en wordt er momenteel een participatief beheer georganiseerd. Toen Creatief Beheer startte op het Proefpark de Punt, zou het voor drie jaar zijn, inmiddels is het hoogstwaarschijnlijk dat het Proefpark nog minimaal vijf jaar 'braak' blijft 'liggen'. Hoogste tijd om de bakens te verzetten en een nieuwe invulling te geven aan de komende vijf jaar.

Samenspel tussen planten, dieren en mensen

Creatief Beheer heeft in overleg met een aantal partners (waaronder de gemeente) besloten om van het Proefpark de Punt een officieel oefenterrein voor ecologisch beheerde stadsparken te maken. Dit betekent dat het Proefpark de Punt een soort openbaar laboratorium wordt voor het samenspel tussen planten, dieren én mensen, gericht op een grotere bekendheid en betrokkenheid van stadsbewoners met de natuur.

Natuur- én ontmoetingproof

Voor alle duidelijkheid: de ambitie van Proefpark gaat wezenlijk verder dan standaard ecologisch beheer. De hoofdfunctie van stadsparken is immers veel breder dan alleen natuurbehoud, ze dienen ontmoeting en ontspanning in de wijk te bevorderen. En wil je die zo broodnodige ontmoeting en ontspanning maximaal stimuleren, dan speelt de natuur speelt daarin een veel grotere rol dan louter het zijn van decor. Uiteindelijk is het juist de (stads) natuur die ons beschermt tegen stress, depressie en overgewicht. Je zou het daarom, samenvattend, 'ecosociaal' kunnen noemen. Ofwel met de activiteiten in het Proefpark proberen we scherp te stellen hoe we de creatie van een 'stadsecologie' dichterbij kunnen brengen, waarin mensen goed gedijen. Zodat Rotterdam straks over de hele linie natuur- én ontmoetingsproof wordt: een stad waar het goed toeven is.

ANDERS BOEKHOUDEN

Geldgenererend groen

Groenbeheer en -aanleg, alsmede participatie worden nog maar al te vaak gezien als kostenposten, die in het ergste geval ook nog eens gedrukt moeten worden. Hier zou een radicale omslag niet alleen wenselijk zijn, maar ook rationeel: op kille cijfers gebaseerd. Want in wijken met goede groenvoorzieningen en aantrekkelijke parken verminderen de psychosociale problemen die nu nog handen vol geld kosten. Met andere woorden: beschouw groenbeheer- en aanleg voortaan als een investering in de wijk. Een investering die zich dubbel en dwars uitbetaalt, geld genereert. Niet alleen voor bewoners (een prettiger omgeving, een beter leven, minder doktersbezoek), maar ook voor bestuurders (doelstellingen als 'natuur in de stad', 'biodiversiteit' en 'preventieve gezondheidszorg' komen in één slag dichterbij).

Nieuwe esthetiek

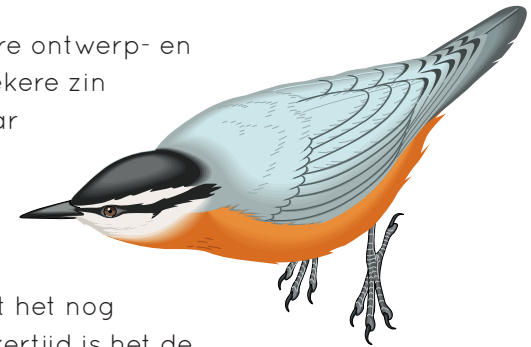
Om de natuur 'vrij spel' te geven in de stad is wel een andere vorm van beheer nodig, waar mensen (kinderen), planten en dieren naast elkaar kunnen bestaan en elkaar versterken. Alsook een nieuwe esthetiek, waarbij ecologische parken niet als een rommeltje, maar als natuurlijke rijkdom worden beleefd. Natuurlijk kunnen wij niemand dwingen iets 'mooi' te vinden, maar de praktijk wijst uit dat voorlichting, het uitleggen van achtergronden, de beleving positief beïnvloedt.

Kwetsbare wijken, maximale winst

Júist in de wijken waar het hard nodig is, blijkt kennis over de gunstige effecten van natuur op de gezondheid ondermaats. Niet in de laatste plaats omdat weinig buurtbewoners de Nederlandse natuur kennen (ze komen uit andere windstreken). Dit terwijl júist hier het hoogste 'gezondheidsrendement' valt te halen, wanneer kinderen vaker buiten spelen en in aanraking komen met de natuur. Met andere woorden: juist in kwetsbare wijken is de relevantie/het effect van participatief groenbeheer het grootst.

Knooppunt Proefpark

Al deze ambities vragen om andere ontwerp- en beheerstrategieën en komen in zekere zin 'samen' bij Proefpark de Punt, waar we de komende vijf jaar alle relevante praktijkinzichten kunnen uitproberen, als er naar verwachting niet gebouwd gaat worden. Het kan natuurlijk ook dat het nog langer 'braak' blijft liggen. Tegelijkertijd is het de opzet van het project dat er veel meer ecosociaal beheer in de permanente stads- en wijkparken gaat plaatsvinden. Opdat dit als synergetische eenheid voor de natuur (biodiversiteit), de stad (leefbaarheid) en de mensen (gezondheid) veel maatschappelijk rendement zal opleveren tegen geringe kosten (investering).

WETENSCHAPPELIJKE FEITEN

alles op een rijtje

- 30% minder depressies in groene wijken
- 15% minder overgewicht bij kinderen in groene omgeving
- Groene wijken 10 tot 30% hogere prijzen vastgoed
- Met de handen bezig zijn is een van de meest gezonde activiteiten
- Sociale interactie cruciaal voor ontwikkeling (leerling-meester, teamwerk, coaching)
- Mensen en kwaliteit menselijke interactie zijn op afstand de cruciale succesfactoren in projecten.
- Zelfbeheer mislukt vaker dan dat het goed gaat
- Mensen dragen graag hun steentje bij aan de samenleving, wij zijn sociale wezens. We helpen graag en werken graag samen, maar dan moeten we het wel als leuk, leerzaam en nuttig ervaren.
- Groene straten en zachte ondergrond verbeteren de bufferwerking op het gebied van waterafvoer en hittestress. Daarnaast voegen zij, mits juist beplant, enorm toe aan de biodiversiteit van de stad

TOT SLOT

Anders kijken naar de (stads)natuur

Inmiddels hebben we een aantal relevante partners bereid gevonden op het gebied van kennis, kunde en netwerk rond dit thema te gaan samenwerken. Met elkaar zijn een aantal doelstellingen vastgesteld, die we samen willen bereiken.

- Uithangbord en plek voor ecologisch beheer in de stad. Voorlichting en praktijkvoorbeelden aanbieden van wat mogelijk is met 'natuur in de stad', wat de 'esthetische kwaliteit' kan zijn. Mensen vinden het vaak een rommeltje omdat ze niet weten hoe ze er naar kunnen kijken en wat het nut is.
- Verbinden van kennis, kunde en netwerk rondom thema 'natuur in de stad', met name ook omdat 'natuur in de stad' door mensen onderhouden en gebruikt dient te worden om de gezondheidseffecten te maximaliseren.
- Kosten baten analyse maken, waarbij breed wordt gekeken naar maatschappelijke return op het sociale domein en het fysieke domein. Het gaat hier met name op de meerwaarde rond biodiversiteit, veiligheid en gezondheid van wijken. (wat kost het en wat levert het op)
- Binden en begeleiden (opleiden) van vrijwilligers in het project.
- Ontwikkelen van methodiek voor 'ecosociale' stadsontwikkeling. (goed voor de natuur en de mensen)

Financiering Proefpark de Punt

De financiering tot nog toe is komen te vervallen, we zijn nu in gesprek met gemeente en fondsen voor 2014. Het absolute minimum is zo'n 30.000 euro ex BTW per jaar (120 tuinmandagen) om het Proefpark de Punt goed te kunnen ontwikkelen en onderhouden. Inmiddels is een dekking voor 10.000 ex BTW toegezegd door Stadsontwikkeling i.h.k. beheer braakliggende terreinen. Komende maanden gaan we actief op zoek naar extra financiering. Dit gaat in eerste instantie om voldoende budget om het Proefpark de Punt te beheren en daarnaast om actief programma te ontwikkelen op het gebied van natuureducatie, kennis en kunde ecosociaal beheer, implementatie van deze nieuwe beheervorm op zoveel mogelijk plekken in de stad.

Partners

Gemeente Rotterdam – Jetze van der Ham, Remmert Koch

Bureau Stadsnatuur – Niels de Zwarte

IVN – Rachelle Eerhart

Rotterdams Milieucentrum – Emile van Rinsum – Wouter Bauman

Stichting Landschapsonderhoud – Kees van der Zalm

Binder Groenprojecten B.V. – Rob Luyk

